

Παληγιάννης Βασίλειος, Εκπαιδευτικός, Αιρετό μέλος στο Κ.Υ.Σ.Π.Ε.

Μήνας Αθανάσιος, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε., Προϊστάμενος Επιστημονικής & Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Στερεάς Ελλάδας,

ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Σημερινή πραγματικότητα, διαπιστώσεις, προτάσεις

Το ελληνικό σχολείο σήμερα βρίσκεται μπροστά σε μια πραγματικότητα που το αναγκάζει να διευρύνει το χαρακτήρα του και το πεδίο δράσης του, ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, που έχουν ως κύριο στόχο την προσαρμογή του σχολείου στις σύγχρονες ανάγκες, έχουν επηρεασθεί από άλλες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις της Ευρώπης και της Αμερικής. Το μεγάλο ζητούμενο των προσπαθειών αυτών είναι το «**ποιοτικότερο**» και «**αποτελεσματικότερο**» σχολείο.

Σημαντική καινοτομία για το εκπαιδευτικό μας σύστημα είναι η θεσμοθέτηση, τα τελευταία χρόνια, του Ολοήμερου Σχολείου, που προβάλλεται ως η καινοτόμος λύση που αποσκοπεί

- στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης
- στην ικανοποίηση των αναγκών των μαθητών
- στην ικανοποίηση των αναγκών της οικογένειας.

Η βασική άποψη που επικρατεί γύρω από το Ολοήμερο Σχολείο δεν περιορίζεται μόνο στην ανάγκη να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις της οικογένειας και της αγοράς εργασίας, αλλά κυρίως στο να **αποτελέσει το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο μια ολοκληρωμένη παιδαγωγική και εκπαιδευτική παρέμβαση προς το μαθητή, προκειμένου αυτός να αναπτύξει ολόπλευρα την προσωπικότητά του.**

Ορίζοντας τα Ολοήμερα Σχολεία μπορούμε να πούμε ότι είναι το σχολείο που λειτουργεί σε όλο το διάστημα της ημέρας και καλύπτει όχι μόνο την τυπική διδασκαλία σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα, αλλά και άλλες σχολικές δραστηριότητες με παιδαγωγική ωφέλεια για τα παιδιά. Είναι το σχολείο που εξυπηρετεί κοινωνικούς, γνωστικούς και παιδαγωγικούς σκοπούς, συμβάλλοντας έτσι στην ολόπλευρη ανάπτυξη και αγωγή των παιδιών.

Το Ολοήμερο Σχολείο λειτουργεί στη χώρα μας την τελευταία δεκαετία. Με τη λειτουργία του ως τις 17.00 έχει ως στόχο την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών, την καταπολέμηση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων καθώς και την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών των γονέων των μαθητών, ενισχύοντας την κοινωνική διάσταση της εκπαίδευσης.

Με την επιπλέον παραμονή των μαθητών στο σχολείο επιδιώκεται η εμπέδωση των γνώσεων και δεξιοτήτων που διδάσκονται οι μαθητές στο πρωινό πρόγραμμα και ο εμπλουτισμός του με επιπλέον διδακτικά αντικείμενα, τα οποία ανταποκρίνονται άμεσα στα ενδιαφέροντα των μαθητών και έχουν ιδιαίτερη σημασία από πολιτιστικής και κοινωνικής σκοπιάς. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται μαθήματα και δραστηριότητες που αναβαθμίζουν το ρόλο του σχολείου, όπως τα *Αγγλικά, οι Νέες Τεχνολογίες, ο Αθλητισμός, ο Χορός, η Μουσική, η Θεατρική Αγωγή και τα Εικαστικά*. Στο πρόγραμμα εντάσσεται επίσης η παροχή υποστηρικτικής βοήθειας από το δάσκαλο του τμήματος στη Γλώσσα και τα *Μαθηματικά* και η μελέτη-προετοιμασία των μαθητών για τα μαθήματα της επόμενης ημέρας, με αποτέλεσμα το Ολοήμερο Σχολείο να αποτελεί μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική παρέμβαση.

Στη χώρα μας λειτουργούν δύο τύποι Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου:

- **Τα Ολοήμερα Δημοτικά «ανοιχτού τύπου»**: Σε αυτό το τύπο του σχολείου τα παιδιά παρακολουθούν υποχρεωτικά την πρωινή ζώνη (έως τις 13.15'). Η συμμετοχή του στην μεταμεσημβρινή ζώνη (13.15 έως 16.15') είναι προαιρετική. Προαιρετική είναι επίσης η συμμετοχή των μαθητών στην απογευματινή ζώνη 16.15' έως 17.00. Τα παιδιά παρακολουθούν ένα πρόγραμμα που περιλαμβάνει, Μελέτη – προετοιμασία για τα μαθήματα της επόμενης ημέρας καθώς και πρόσθετα διδακτικά αντικείμενα που επιλέγουν οι μαθητές. Ενδιάμεσως των δύο ζωνών το πρόγραμμα περιλαμβάνει φαγητό. Σήμερα στη χώρα μας λειτουργούν περίπου 4.400 Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία αυτού του τύπου, ποσοστό άνω του 80% του συνόλου των Δημοτικών Σχολείων της χώρας.
- **Τα Ολοήμερα Δημοτικά «κλειστού τύπου»** Στη χώρα μας λειτουργούν από το Σχολ. Έτος 2000 – 2001, 28 Πειραματικά Ολοήμερα Σχολεία «κλειστού τύπου». Σε αυτό τον τύπο σχολείου διευρύνεται το ωρολόγιο πρόγραμμα, ενοποιείται το πρόγραμμα ώστε τα μαθήματα της πρωινής και μεταμεσημβρινής ζώνης να αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο. Η φοίτηση είναι υποχρεωτική για όλους τους μαθητές ως τις 15.30. Στη συνέχεια και ως τις 17.00 παρέχεται η δυνατότητα προαιρετικής παρακολούθησης πρόσθετων γνωστικών αντικειμένων.

Διαπιστώσεις

α. Ολοήμερο Σχολείο «ανοιχτού τύπου»

Σήμερα, το Ολοήμερο Σχολείο «ανοιχτού τύπου», φαίνεται να καλύπτει επαρκώς τον κοινωνικό του στόχο που ήταν να διευκολύνει τις οικογένειες που εργάζονται και οι δύο γονείς με ωράρια πέραν του σχολικού ωραρίου. Διαπιστώνεται όμως ότι μόνο μερικώς και περιορισμένα συνδέεται με τους παιδαγωγικούς ή διδακτικούς στόχους. Αυτό έχει σαν συνέπεια να τείνει να ταυτιστεί με σχολείο που έχει το 'χαρακτήρα 'φύλαξης', γεγονός που απαξιώνει τον ίδιο το θεσμό αλλά και το εκπαιδευτικό περιβάλλον γενικότερα.

Ειδικότερα διαπιστώνεται ότι:

- ο θεσμός του Ολοήμερου Σχολείου αποτελεί πλέον μια βασική κοινωνική ανάγκη,
- η ύπαρξή του θεωρείται απαραίτητη καθώς διευκολύνει τους εργαζόμενους γονείς και ενισχύει την γυναικεία κυρίως απασχόληση,
- η ελληνική όμως οικογένεια, αλλά ως ένα βαθμό και η εκπαιδευτική κοινότητα, δεν έχει πειστεί ακόμα για τον παιδαγωγικό/ εκπαιδευτικό του ρόλο,
- Η προετοιμασία των μαθημάτων της επόμενης μέρα συχνά δεν ολοκληρώνεται, ενώ
- η διδασκαλία των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων δεν εκλαμβάνεται ως εμπλουτισμός των γνώσεων των παιδιών αλλά ως απλή απασχόλησή τους,
- συμβάλλει θετικά στην ομαλή ένταξη των αλλοδαπών μαθητών στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Ανεξάρτητα όμως από τις αδυναμίες που καταγράφονται παραπάνω, επισημαίνεται ότι η αποδοχή του θεσμού από την εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και την ελληνική κοινωνία είναι και το ασφαλέστερο κριτήριο για την αναγκαιότητα αλλά και την ποιοτική αναβάθμισή του.

β. Ολοήμερο Σχολείο «κλειστού τύπου»

Το Ολοήμερο Σχολείο «κλειστού τύπου» (28 Ολοήμερα Πειραματικά Σχολεία), φαίνεται ότι συνδυάζει αποτελεσματικότερα την ικανοποίηση των κοινωνικών και των εκπαιδευτικών στόχων. Ειδικότερα στα πρώτα έτη της λειτουργίας τους, με την υποστήριξη που παρείχε η εφαρμογή του σχετικού

προγράμματος του ΕΠΕΑΕΚ, φάνηκε ως το σχολείο που θα εκσυγχρονίσει την ελληνική πρωτοβάθμια εκπαίδευση και θα την οδηγούσε στον 21^ο αιώνα. Από το χρονικό διάστημα 2000 έως το 2005, τα 28 σχολεία που επιλέχθηκαν είχαν τις ανάλογες κτιριακές προσαρμογές και κάλυπταν τις ανάγκες ενός Ολοήμερου Σχολείου, λειτούργησαν με την εφαρμογή προγράμματος από το ΕΠΕΑΕΚ (μέσω του Παιδαγωγικό Ινστιτούτου), το οποίο έδινε τη δυνατότητα:

- αυξημένης χρηματοδότησης
- συνεχούς παρακολούθησης από τους αρμόδιους φορείς,
- χρήσης ικανοποιητικού εκπαιδευτικού υλικού
- ολοκλήρωσης σε μεγάλο βαθμό της **προετοιμασίας** των μαθημάτων της επομένης ημέρας από τους μαθητές στο σχολείο
- έγκαιρης στελέχωσης με εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων
- υπηρεσιών σίτισης από ειδικό βοηθητικό προσωπικό.

Στο αρχικό στάδιο της λειτουργίας τους παρουσιάστηκε αύξηση της συμμετοχής των μαθητών σε ποσοστό 10-13%, που σημαίνει ικανοποίηση των γονέων από το πρόγραμμα. Σε ημερίδες που έγιναν το 2001 στην Αθήνα και Θεσ/νίκη φάνηκε ότι δάσκαλοι και μαθητές στο Ολοήμερο Σχολείο δρουν δημιουργικά.

Στην πορεία της λειτουργίας τους διαπιστώθηκαν αδυναμίες που αναφέρονταν στην περιορισμένη χρηματοδότηση και υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς φορείς, αλλά και αδυναμίες που σχετίζονταν με την υποχρεωτική φοίτηση των μαθητών σε ένα ιδιαίτερα εκτεταμένο πρόγραμμα (έως τις 15.30), ιδιαίτερα στα σχολεία που λειτουργούν στις μη αστικές περιοχές της χώρας μας.

Σήμερα είναι δύσκολο να προβεί κανείς στην ακριβή αποτίμηση αυτών των πιλοτικών σχολείων, γιατί δεν έχει γίνει συστηματική έρευνα ελέγχου αποτελεσματικότητάς τους και επίτευξης των στόχων. Ωστόσο σε γενικές γραμμές δείχνουν ότι λειτουργούν ικανοποιητικά, χωρίς να λείπουν και τα προβλήματα.

Ειδικότερα σήμερα διαπιστώνεται ότι:

- Οι γονείς δεν πείστηκαν από την ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου και συνέχιζαν να επιμένουν και στην αγορά εκπαιδευτικών υπηρεσιών από ιδιωτική εκπαίδευση.
- Οι γονείς έχουν ως κύριο μέλημα την προετοιμασία των μαθητών για τα μαθήματα της επόμενης ημέρας. Έτσι όμως χάνεται ο παιδαγωγικός ρόλος του Ολοήμερου σχολείου και ενισχύεται ο γνωσιοκεντρικός.

- Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί η αύξηση των δαπανών για τη λειτουργία του κατά 30-35%.

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος το 2005, τα 28 πιλοτικά Ολοήμερα μετονομάστηκαν σε Πειραματικά. Τροποποιήθηκε ελαφρώς το ωρολόγιο πρόγραμμα ώστε να αντιμετωπιστούν δυσκολίες που είχαν επισημανθεί.

Σήμερα λειτουργούν ενταγμένα πλήρως στη δομή του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Η λειτουργία τους όμως δίνει την αίσθηση ότι ο θεσμός δεν ακολουθεί την πορεία των προηγούμενων χρόνων αφού έχουν χαθεί «οι ωφέλειες» του προγράμματος.

Η συνέχιση της λειτουργίας των 28 Πειραματικών Ολοήμερων ή η επέκτασή τους, προϋποθέτει την εκ νέου ενίσχυση των θετικών στοιχείων που σχετίζονταν με τη λειτουργία τους, καθώς χωρίς αυτά η υποχρεωτική επιμήκυνση του σχολικού χρόνου επιφέρει κόπωση στους μαθητές και προβληματισμό σχετικά με την αναγκαιότητα λειτουργίας του σχολείου με αυξημένο ωράριο στους γονείς.

Προτάσεις

Η αναβάθμιση του θεσμού του Ολοήμερου Σχολείου φαίνεται σήμερα ως επιτακτική ανάγκη για την ποιοτική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος των παιδιών που φοιτούν στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, της Δημόσιας Παιδείας γενικότερα.

Για να πραγματοποιηθεί ο συγκεκριμένος στόχος, πρέπει να τεθούν εκ νέου οι βάσεις του θεσμού και να αντιμετωπισθεί με ολοκληρωμένες παρεμβάσεις το περιβάλλον υλοποίησής του.

Σήμερα είναι απαραίτητη η μελέτη και η εφαρμογή ενός σύγχρονου νέου Ολοήμερου Σχολείου που θα ενσωματώνει:

- τις σύγχρονες θεωρητικές κατευθύνσεις,
- τα συμπεράσματα από τη λειτουργία των 28 πειραματικών Ολοήμερων Δημοτικών Σχολείων «κλειστού τύπου»,
- την εμπειρία από την πενταετή λειτουργία των Ολοήμερων Σχολείων «ανοιχτού τύπου»,
- τις νέες ανάγκες και απαιτήσεις της κοινωνίας σχετικά με τις εκπαιδευτικές απαιτήσεις και αλλά και
- τις καλές πρακτικές προηγμένων ευρωπαϊκών συστημάτων.

Πιο συγκεκριμένα, προτείνονται παρεμβάσεις στους παρακάτω άξονες:

- A. Οργανωτικοδιοικητική διαδικασία
- B. Υποδομές και τον εξοπλισμό
- Γ. Ωρολόγιο Πρόγραμμα και Πρόγραμμα Σπουδών
- Δ. Διδακτικό προσωπικό και
- E. Ένταξη βοηθητικού προσωπικού για τις υπηρεσίες σίτισης και υγιεινής

A. Παρεμβάσεις στην οργανωτικοδιοικητική διαδικασία

Σημαντικό ζήτημα αποτελεί η βελτίωση του συστήματος οργάνωσης, διοίκησης και εποπτείας των Ολοήμερων Σχολείων. Παρατηρείται διαχρονικά δυσκολία στην προσπάθεια εποπτείας και παρακολούθησης της πορείας των Ολοήμερων Δημοτικών Σχολείων, με αποτέλεσμα να αμφισβητείται το κύρος και η αποτελεσματικότητα το θεσμού.

Για την αντιμετώπιση και βελτίωση της σημερινής κατάστασης προτείνουμε:

1. Συστηματική παρακολούθηση και εποπτεία των σχολικών μονάδων και υποβολή τριμηνιαίας και ετήσιας έκθεσης αποτίμησης αποτελεσμάτων από τα εμπλεκόμενα στελέχη της Εκπαίδευσης.
2. Ενεργοποίηση της δυνατότητας παρέμβασης των Διευθυντών των σχολικών μονάδων στη λειτουργία του Ο. Δ. Σ.
3. Ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των γονέων των μαθητών αλλά και της τοπικής κοινωνίας (Σύλλογοι Γονέων, Δήμοι).
4. Τη λήψη αποφάσεων από την Πολιτεία με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Η παράμετρος εποπτεία - παρακολούθηση - αποτίμηση αποτελεσμάτων κάθε σχολικής μονάδας θα συμβάλλει αποφασιστικά προς την κατεύθυνση αυτή.
5. Η τοποθέτηση δεύτερου Υποδιευθυντή στα Πολυθέσια Ολοήμερα Σχολεία, που θα είναι Υπεύθυνος για τη σωστή λειτουργία των Ολοήμερων Τμημάτων.

B. Υποδομές και εξοπλισμός

Είναι γεγονός ότι τα σχολεία μας δε διέθεταν τις υποδομές για να λειτουργήσουν ως Ολοήμερα. Σε αρκετές περιπτώσεις, στο πρόβλημα αυτό δόθηκαν ικανοποιητικές λύσεις. Υπάρχουν όμως και σήμερα πολλά σχολεία που δεν πληρούν

τις βασικές προδιαγραφές λειτουργίας των ως Ολοήμερα. Στις περισσότερες περιπτώσεις η σίτιση των μαθητών γίνεται στις αίθουσες διδασκαλίας που μετατρέπονται για το σκοπό αυτό σε τραπεζαρίες, ενώ δεν υπάρχουν αίθουσες πολλαπλών δραστηριοτήτων και εργαστήρια Η/Υ.

Για την αντιμετώπιση και βελτίωση της σημερινής κατάστασης προτείνουμε:

1. Ομαδοποίηση των Σχολείων ώστε το ‘Ολοήμερο Σχολείο’ να λειτουργεί ‘σε (κατά το δυνατόν) άρτιες σχολικές μονάδες από πλευράς υποδομών, ώστε να μειωθεί και το κόστος λειτουργίας των Ολοήμερων Σχολείων με παράλληλη στόχο τη βελτίωση της λειτουργίας του.
2. Η δημιουργία (στα Ο.Σ. που δε διαθέτουν) αίθουσας σίτισης, αίθουσας πολλαπλών δραστηριοτήτων και εργαστηρίου Η/Υ, με την εφαρμογή και υλοποίηση σχετικών προγραμμάτων
3. Χρηματοδότηση των Ο.Δ.Σ. με στοχευμένο στόχο την ενίσχυση του εξοπλισμού του
4. Τα νέα σχολικά κτίρια να σχεδιάζονται με προδιαγραφές που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες λειτουργίας των σχολείων ως Ολοήμερων.

Γ. Παρεμβάσεις στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα και το Πρόγραμμα Σπουδών

Η ικανοποίηση των νέων κοινωνικών αναγκών σε συνδυασμό με την παιδαγωγική αξιοποίηση του επιπλέον χρόνου παραμονής των μαθητών στο σχολείο, έθεσε το ζήτημα της λειτουργίας των Ολοήμερων Σχολείων. Σήμερα πρέπει να σκεφτούμε τη δυνατότητα επανασχεδιασμού του ωρολογίου προγράμματος προς την κατεύθυνση της ενιοποίησης του προγράμματος, του εξορθολογισμού των διδακτικών αντικειμένων που διδάσκονται στο ολοήμερο πρόγραμμα, την πιθανή εναλλακτική αποχώρηση των μαθητών από το σχολείο.

Για την αντιμετώπιση και βελτίωση της σημερινής κατάστασης προτείνουμε:

1. Ενιαίο πρόγραμμα μαθημάτων, αποφυγή ‘διπλοκάλυψης’ των μαθημάτων μεταξύ πρωινής και απογευματινής ζώνης, με γενναία αναδιάρθρωση του ωρολογίου προγράμματος, ώστε να δίνεται η αίσθηση ‘ενιαίου’ σχολείου.

2. Ενίσχυση της Μελέτης – Προετοιμασίας των μαθητών για τα μαθήματα της επόμενης ημέρας.
3. Στην υλοποίηση του Προγράμματος του Ολοήμερου Σχολείου να τεθεί ως προτεραιότητα η **αντισταθμιστική διδασκαλία**, ώστε να καταγραφεί από τους γονείς το άμεσο καθημερινό ‘όφελος’, το οποίο θα λειτουργήσει και ως ‘όχημα’ αντιστροφής της εικόνας του και θα του προσδώσει ‘διδασκτικό’ πλαίσιο.
4. **Ευέλικτο ωρολόγιο πρόγραμμα**, ανά Περιφερειακή Διεύθυνση, που θα περιλαμβάνει τόσα γνωστικά αντικείμενα όσα ‘επιτρέπει’ ο χρόνος των μαθητών και απαιτούν οι τοπικές κοινωνίες, ώστε να τύχει πλήρους αποδοχής και στήριξης. Παράλληλα η δυνατότητα **εναλλακτικής αποχώρησης (υπό όρους) των μαθητών** από το Σχολείο, εκτιμάται ότι θα δώσει σημαντική ώθηση στο θεσμό σε πολλές περιοχές της χώρας και κυρίως στην περιφέρεια.
5. Η **διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας και στο Ολοήμερο Σχολείο** φαίνεται να μην αποδίδει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Η διδασκαλία της είτε **να οριοθετηθεί με ‘πτυχίο γλωσσομάθειας’**, ώστε να αποτελέσει στόχο για ολοκληρωμένη μάθηση είτε **να αντικατασταθεί με τη διδασκαλία δεύτερης ξένης γλώσσας (Γαλλικά ή Γερμανικά)**.

Δ. Παρεμβάσεις στο διδασκτικό προσωπικό

Ο εκπαιδευτικός για να ανταποκριθεί με επιτυχία στο νέο του ρόλο, θα πρέπει να κατανοήσει, να συνειδητοποιήσει και να αποδεχτεί τα νέα δεδομένα στο εργασιακό του περιβάλλον. Η παραδοσιακή εικόνα του εκπαιδευτικού ως μεταδότη της γνώσης είναι εντελώς ξεπερασμένη σε κάθε σύγχρονο σχολείο. Ιδιαίτερα στο Ολοήμερο Σχολείο, το οποίο προσφέρει διευρυμένες δυνατότητες αγωγής και μάθησης, οι απαιτήσεις από το διδασκτικό και παιδαγωγικό ρόλο του εκπαιδευτικού είναι αυξημένες και διαφοροποιημένες.

Για την αντιμετώπιση και βελτίωση της σημερινής κατάστασης προτείνουμε:

1. Το εκπαιδευτικό προσωπικό - όχι μόνο του Ολοήμερου Σχολείου - να αναβαθμισθεί και αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσα από διαδικασίες συνεχούς επιμόρφωσης, εποπτείας, επιβράβευσης, ενίσχυσης.

2. Η στελέχωση του Ολοήμερου Σχολείου:

- να γίνεται έγκαιρα
- να γίνεται με τακτικό προσωπικό, να γίνεται και με κριτήρια που θα σχετίζονται με την ικανότητα και τη δημιουργικότητα των εκπαιδευτικών, σε περιπτώσεις συνεργασίας του σχολείου με ωρομισθίους εκπαιδευτικούς η διδακτική και παιδαγωγική επάρκεια να αποτελεί προϋπόθεση για τη συνεργασία, Ειδική και σε βάθος επιμόρφωση των διδασκόντων στο Ο. Δ. ΣΗ παραγωγή

Παιδαγωγικού και Διδακτικού υλικού (**portfolio**) για τους εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων που διδάσκουν στο Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο, θα συμβάλλει αποφασιστικά στην επιτυχή υλοποίηση των εκπαιδευτικών στόχων του προγράμματος (το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη και αναμένεται να ολοκληρωθεί με την έναρξη του νέου Σχολ. Έτους).

Ε. Ένταξη βοηθητικού προσωπικού για τις υπηρεσίες σίτισης και υγιεινής

Το ζήτημα των υπηρεσιών σίτισης και υγιεινής των μαθητών αποτελεί ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα. Η σίτιση των μαθητών γίνεται με τη βοήθεια των δασκάλων και όχι από εξειδικευμένο βοηθητικό προσωπικό. στις αίθουσες διδασκαλίας που μετατρέπονται για το σκοπό αυτό σε τραπεζαρίες.

Για την αντιμετώπιση και βελτίωση της σημερινής κατάστασης προτείνουμε:

1. Την πρόσληψη ειδικού βοηθητικού προσωπικού (τραπεζοκόμων).
2. Την ενίσχυση του προσωπικού καθαριότητας και υγιεινής των χώρων του σχολείου, ως συνέπεια του αυξημένου χρόνου λειτουργίας των σχολείων.
3. την έκδοση εντύπου συνταγμένου από ειδικούς επιστήμονες στο οποίο θα προτείνονται οι απαραίτητες προϋποθέσεις και κανόνες, οι οποίοι οφείλονται να τηρούνται στα σχολεία μας σε σχέση με τα ιδιαίτερος σημαντικά θέματα της σίτισης και υγιεινής των μαθητών μας.

Το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο θεωρείται πλέον αναπόσπαστο μέλος του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Η επιτυχία όμως εξαρτάται από την εφαρμογή γενικευμένων παρεμβάσεων, ώστε αυτό να στηριχθεί, να ενισχυθεί και

να αναβαθμισθεί, συμβάλλοντας στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ανδρέου, Α. (2003). *Ο κοινωνικός χαρακτήρας των Ολοήμερων Σχολείων: Ιστορική επισκόπηση στην Ευρώπη. Σημειώσεις του Περιφερειακού σεμιναρίου στελεχών-εκπαιδευτών Π.Ε. Θεσσαλονίκης με οργάνωση του ΥΠΕΠΘ και θέμα: Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία. Θεσσαλονίκη, 10-11 Νοεμβρίου.*
2. Βουλγαρίδη Κ. (2004) *Ολοήμερο σχολείο. Μια εμπειρική έρευνα. Ρωγμές εν τάξει.*
3. Βρεττός, Π. (2001). *Το ολοήμερο σχολείο ως πρόταση για εσωτερική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση: Το πρόγραμμα διδασκαλίας και οι κατ 'οίκον εργασίες . Μακεδών, 8, 71-87.*
4. Γούπος Θ. –Μήνας Αθ (2006):*Η σημερινή κατάσταση του ολοήμερου Σχολείου. 6^ο Συνέδριο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης . Πάτρα*
5. Δεμίρογλου Π. (2005). *Η λειτουργία του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου στη χώρα μας. Θεσσαλονίκη. εκδ. Αφοί Κυριακίδη.*
6. Ζωγράφου Μ. (1995). *Το Ολοήμερο Σχολείο ΔΟΕ – ΠΟΕΔ, Πρακτικά 9^{ου} Συνεδρίου Πάφου.*
7. Θεριανός Κ. – Χρονοπούλου Α. (2003). *Το ολοήμερο σχολείο. Ένα αίτημα που στην εφαρμογή κατέληξε σε τραγωδία, περιοδ. Σύγχρονη Εκπαίδευση τευχ. 130.*
8. Ι.Ν.Ε./Γ.Σ.Ε.Ε. (2003) : *Η κοινωνική σημασία και οι προοπτικές του Ολοήμερου Σχολείου (Υπ. Έρευνας : Ρομπόλης Σ. – Επιστημονική Ομάδα, Δημουλάς Κ., Μπουκουβάλας Κ., Πρώιας Σ., Στρίγκου Σ., Φωτόπουλος Ν.) Περιοδικό ενημέρωση τ. 95.*
9. Καββαδίας, Γ., & Φατούρου Α. (2000). *Ολοήμερα σχολεία: Από τους μύθους στην πραγματικότητα. Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης, 55.*
10. Κυρίζογλου Γιώργος (2005) : *Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο. Πως αξιολογούν την εφαρμογή του θεσμού γονείς – δάσκαλοι/ες και διευθυντές/ντριες Επιστημονικό Βήμα του Δασκάλου. Φεβρουάριος 2005 τευχ. 4 ΕΡΕΥΝΑ.*
11. Λουκέρης Δ. – Σταματοπούλου Ε. (2004). *Το Ολοήμερο Σχολείο ως εκπαιδευτική καινοτομία. Αθήνα Άτρακτος.*
12. Λουκέρης - Σταματοπούλου Ε. – Αλβέρτης Ν. (2005). *Αξιολόγηση της συμμετοχικής διαδικασίας σχεδιασμού οργάνωσης και λειτουργίας του προγράμματος του Ολοήμερου Σχολείου. Μια κριτική προσέγγιση σύμφωνα με*

τις απόψεις των Δ/ντών – Υποδιευθυντών και υπευθύνων των σχολείων της περιφέρειας Πειραιά. Επιστημονικό Βήμα Δασκάλου.

13. Λουκέρης Δ. (2005). *Ολοήμερο Σχολείο. Θεωρία – Πράξη και Αξιολόγηση* Αθήνα, εκδ. Πατάκη.
14. Μαραγκού- Πρόκου, Στ. (1980). *Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και το σχολικό κτίριο*. Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ.
15. Μπουζάκης, Σ. (1995). *Το ολοήμερο σχολείο, θεωρία και Πράξη-σύγχρονες τάσεις*. Πρακτικά του 9ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου δασκάλων-νηπιαγωγών. Πάφος, 26-27 Απριλίου
16. Ξωχέλλης, Π., (1997-98). *Σχολείο και εκπαιδευτικός μπροστά στις σύγχρονες απαιτήσεις και προκλήσεις. Η πολιτική διάσταση του διαφορετικού*. Μακεδών..
17. Ξωχέλλης Π. (2002). *Επιμόρφωση του εκπαιδευτικού στο Ολοήμερο Σχολείο, στο Ολοήμερο Σχολείο – Λειτουργία – Προοπτικές*.
18. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2004) *Καινοτομίες Δραστηριότητες Έρευνες Προγράμματα* WWW.pi.Schools.gr.
19. Παμουκτσόγλου, Α. (2002). *Ολοήμερο Σχολείο: ιστορική πραγματικότητα και προοπτική*. Τα Εκπαιδευτικά.
20. Πασχάλης Τσιγκάκης (2001-2002). *Το Ολοήμερο σχολείο. Ερευνητική Θεώρηση μιας καινοτομίας*, Περιοδικό Δείκτης Εκπαίδευσης.
21. Περσιάνης, Π. (1997). *Φιλοσοφικά, παιδαγωγικά και πρακτικά προβλήματα που σχετίζονται με την καθιέρωση και λειτουργία του ολοήμερου σχολείου*. Παιδαγωγική Επιθεώρηση, 26
22. Πυργιωτάκης Ι. (2001). *Ολοήμερο σχολείο Λειτουργία και προοπτικές* ΥΠΕΠΘ-Π.Ι. Αθήνα ΟΕΔΒ.
23. Σαίτης Χ. (2003). *Αντιλήψεις εκπαιδευτικών των τμημάτων δημιουργικών δραστηριοτήτων σε θέματα σχετικά με τη στελέχωση και τη προοπτική του Διευρυμένου ωραρίου*. Παιδαγωγική Επιθεώρηση τ. 36.
24. Σιμένη, Α.Π., & Μπάκας Ν. (2001). *Το ολοήμερο δημοτικό σχολείο- Σχολείο διευρυμένου ωραρίου και η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1997*. Τα Εκπαιδευτικά.
25. Τζάνη, Μ. (1998). *Το ολοήμερο σχολείο. Η Σχέση των Εκπαιδευτικών*
26. Φραγκουδάκη Α. (1985). *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*. Αθήνα εκδ. Παπαζήση.

27. *Χανιωτάκης, Ν.(2001). Παιδαγωγική και κοινωνική θεμελίωση του ολόημερου σχολείου. περ. «Τα εκπαιδευτικά».*
28. *Χανιωτάκης Ν. (2001). Παιδαγωγική και κοινωνική θεμελίωση του ολόημερου σχολείου περ. Τα εκπαιδευτικά.*